

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Illustrerad nyaste Söndagsmagasin.

(N:o 15.)

N:o 33.) Utkommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Gotheborg d. 18 Augusti. 1850. Pris för år: 4 1/2, för halft år 2 1/2 Rdr. bko (IV årgången)

Missionären Carl Gützlaff.

Carl Fredrik August Gützlaff, enda sonen af en rättskaffens och gudsfruktig man, skräddarmästaren Johan Jacob Gützlaff, föddes i Pyritz, en liten stad i preussiska Pomern, den 8 Juli 1803. Sedan gossen redan i sitt fjärde år mistat sin moder, antog sig honom hans styfmoder såsom en ömsint uppfostrarinna. Men äfven hon dog snart, och den tredje hustru, som hans fader äktade, behandlade gossen med en sådan hårdhet, att så väl hans kroppsliga som andliga utveckling deraf led, och hans ungdoms glada munterhet förbyttes i sträf svärmodighet. Det oaktadt begagnade han med stor ifver undervisningen vid gymnasiet i sin födelseort, och ehuru väl dess religiöse afdelning icke synnerligt grundligt behandlades, så utvecklade sig dock hos gossen en liflig böjelse för det andliga ståndet. Väl trädde denna böjelse, förmodligen genom verkan af yttre omständigheter, någon tid till den grad i bakgrunden, att han beslutade sig för ett handverk; men det visade sig snart, att en mekanisk sysselsättning icke var nog tillfredsställande för hans lågande själ. Bekantskapen med en köpman, som gaf honom Basels missionsmagasin i händerna, äfvensom ähörandet af en kraftig missionspredikan uppväckte år 1818 hos ynglingen åtrån att blifva missionär. Böner om understöd till förberedandet af

denna kallelse blefvo väl utan följder såväl hos hans fader som hans förre lärare; men då han år 1820 på en ungdomsväns uppmuntran öfverräckte en välkomstdikt till konung Fredrik Wilhelm III, på dess genomresa till Stettin, så behagade detta konungen så mycket, att han icke blott lät honom tilldelas en gåfvo, utan beslöt jemväl att sörja för ynglingens framtida bildning. Han måste underkasta sig en examen, som utföll till hans för-

mån, och tillfölje hvaraf han skulle få njuta fortsatt undervisning vid det Frankeska pædagogiet i Halle. Några månader sednare kom dock en kontraorder från konungen, som, på grund af en skrifvelse från missionären Rhenius i Madras i Ostindien, hvilken enträget bad om en skicklig medhjelpare, hade beslutat att sända Gützlaff till missionsinstitutet i Berlin och understödja honom med 500 Thaler till bestridandet af sine missionsstudier.

Således kom Gützlaff i Maj månad 1821 som adertonårig yngling till Berlin, der det vid det dervarande missionsseminarium ålåg honom att flitigt studera, och der hans böjelse för sin religiöse kallelse ännu mera befastades. Som ett bevis af hans ovanliga gåfvor kan anföras, att man redan efter halftannat års studerande erböd honom att få besöka universitetet, och derigenom bereda sig til ett lärarekall vid missionsseminarium. Men just som han stod i begrepp att hörsamma denna uppmaning, öfverfölls han af en så svår sjukdom, att han sjelf fruktade att den skulle sätta ett mål för alla hans sträfsvanden. Dock bröts denna sjukdoms kraft genom Gützlaffs glädje öfver att hafva Lifvit vald till missionär för Nederländska missionsällskapet. Denna nderretteise verkade så fördelaktigt på Gützlaffs helsa, att hans doktor förvånad utropade: "Detta är ett verk af Gud!"

Strax efter hans återställande reste han nu öfver Bar-

Missionären Carl Gützlaff.

men och Elberfeld till Rotterdam, dit han ankom den 8 Juni 1823. Föreståndarna för det dervarande missionssällskapet erkände snart i honom en ung man med utomordentliga gåfvor till utbredande af Guds ord bland hedningarna.

Flera planer, som Gützlaffs eldiga själ utkastade till evangelii spridande, strandade, som det tycktes, genom Guds eget förfogande. Emellertid erhöll han genom tvenne resor till Paris och London en mera vetenskaplig bildning, och i synnerhet i sistnämnda stad någon kännedom i malajiska språket, det mest spridda i Indiska arkipelagen.

Sedan han sommaren 1826 blifvit ordinerad och högtidligt prestvigd som missionspredikant för den protestantiska kyrkan i holländska Indien, afreste Gützlaff den 11 Sept. 1826 till Batavia, i fullt medvetande af de honom förestående faror, men också med fast förtroende till Guds bistånd. Den 6 Jan. 1827 anlände han till Batavia, hvarest han till en början inlogerade sig hos missionären för Londons missionssällskap, Medhurst, och fullkomnade sig här i Malajiska och Kinesiska språken. Det sistnämnda språket fann han så svårt, att han till en början misströstade att någonsin derpå göra sig förståelig; men efter en kort utflykt till Rio vid Bantang, der han hos några kineser fann ett mycket lyckligt resultat af sin verksamhet, bestämde han sig uteslutande till missionär för Kina. Han lärde sig tvänne af de mest gängse kinesiska dialekterna, och för att helt och hållet naturalisera sig som Kines, lät han upptaga sig i den kinesiska stammen Koë, och anlade jemväl der kinesisk kläddragt.

Den 21 Februari 1828 begaf han sig till Singapore, predikade der evangelium på kinesiska och utdelade otaliga biblar och kristliga mindre skrifter, isynnerhet också på de kinesiska skeppen, hvilka i Februari och Mars brukade komma dit från provinserne Canton och Foo-Kien. I Mars månad återvände han till Rio och, fortsättande sin verksamhet, lärde han sig ytterligare en tredje kinesisk dialekt.

Den 3 dje Augusti 1828 reste Gützlaff såsom läkare och missionär i sällskap med en annan missionär Tomlin, på ett gammalt bräckligt kinesiskt fartyg, beledsagad af sin församlings i Singapore förbörner, och uppnådde efter mångahanda stormar och faror den 23 samma månad Bangkok, hufvudstaden i Siam, ett mellan Birma och Kina beläget sjelfständigt rike och samlingsplats för många Kinesare. Här förskaffade han sig genast stort inflytande hos det fattigare folket genom kost-

nadsfritt utdelande af medicin och goda läkare-råd, dervid han dock hade att kämpa med många slags inrotade fördomar. Likaledes sörjde han för folkets andliga väl genom utdelandet af biblar och kristliga skrifter, hvar-efter ett stort begär var märkbart, äfvensom genom predikandet af evangelium och bekämpandet af afgudadyrkan. Med biträde af en Kines och en Birman fulländade han Siamesiska öfversättningen af nya och det mesta af gamla testamentet. I en del af staden, som var uppfylld af Kineser, var begäret efter böcker så stort, att Gützlaff ett par gånger var nära vid att sönderrifvas och nödsakad att rädda sig genom flykten.

Det enda störande, som de protestantiska missionärerna erforo, förorsakades dem af den romerskjesuitiska missionen, hvilken använde all möda att göra Gützlaff och Tomlin misstänkta hos konungen som farliga spioner. Det utkom därför också en konglig befallning, att icke någon under ett svårt straff fick mottaga böcker af dem. Den portugisiska konsulen, Carlos de Silveira, som gästvänligt upptagit missionärerna, blef tillsagd, vid förlust af hus och egendom, att fördrifva dem, och en hr. Hunter skulle vid sin återkomst till Singapore taga dem med sig ur landet. Men då den kongliga förordningen på grund af folkets längtan efter andlig och kroppslig hjälp icke synnerligen verkade, och ministern Pra-kiang icke hade något att förebrå missionärerna, så blef påbudet icke verkställdt och de började åter sina arbeten, hvaruti de sedermera ganska litet stördes.

För att få sin ofvanämnde bibel-öfversättning på Siamesiska tryckt, reste Gützlaff åter till Singapore och begaf sig derifrån till Malacca, dit han ankom d. 8 Nov. 1820. I stället för att här träffa sin medhjelpare Tomlin, som genom en ständigt tilltagande sjuklighet hindrades i att bistå honom, fann han här en ädel mephjelperska, Mary Newell, ett qvinligt väsen af sällsynta gåfvor och ädel ifver för missionsaken, med hvilken han ingick äktenskap. Beledsagad af henne begaf han sig åter till Siam, dit han ankom den 29 Februari 1830. Medan Gützlaff här sysselsatte sig med bibelöfversättning i tvänne nylärda dialekter, den cambodjiska och Laosspråket, utarbetade hans fru ett lexikon. Men hon hann tyvärr icke fullända detta oskattbara verk. Hon hade hunnit till bokstafven R — Ruhe —, då följden af en olycklig nedkomst med tvillingar beröfvade henne lifvet.

Då Gützlaff efter ett treårigt vistande i Siam ansåg sin uppgift löst, beslutade han att öfverlemnna fortsättandet af sitt verk till två

andra missionärer och att sjelf begifva sig till det inre af Kina. Den 3 Juni 1831 afseglade han i sällskap med åtskillige kineser, som under resan voro för honom en verklig plåga, till Macao, dit han ankom efter en svår sjukdom och många äfventyr, som skulle blifva för vidlyftiga att beskrifva, den 13 December samma år, och mottogs af den engelska missionären, Dr. Morrison och dennes fru, på det vänligaste.

I Macao begaf sig nu Gützlaff, uppfordrad af den engelska regeringen, i dess tjänst som tolk och öfversättare, och gjorde deruti mycket rätt, ty han kunde under dess beskydd verka ännu mera för evangelii spridande, än förut varit fallet. Också valde han sig här en ny ledsagarinna, hvilken troget understödde honom i hans heliga syftemål.

År 1832 företog Gützlaff en ny resa, besökte provinserne Canlon, Fohan och Changfong, reste derifrån till Corea, hvars konung han sjelf öfverräckte ett exemplar af lifsens bok. Ståthållaren i Fohan och Chekeang, vid namn Wei, sände ett exemplar af bibeln till kejsaren, som pröfvade Gützlaffs lära, och tillät honom obehindradt sprida densamma. Gützlaff hoppades inom kort behöfva 10,000 exemplar för denna nejd, och hans hopp gick i fullbord. Ännu samma år företog han dit en tredje resa och förmådde äfven de amerikanska missionerna att antaga sig Kina.

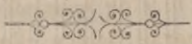
I ett bref af 20 Jan. 1835 från Macao omtalar först Gützlaff sin andra hustru, der hon hade stiftat en flickskola, hvarest en 30—40 unga kinesiskor njöto undervisning. Han uttalar sjelf den förhoppning, att han med det första torde komma till Peking, för att också der sprida Guds rike och förskaffa missionärerna fri tillgång till Kina. Om våren samma år, sedan han förut verkat i Formosa och Foka, och i Canton stiftat en förening till spridande af nyttiga kunskaper, till hvilken de förnämsta köpmännen slutat sig, företog han en resa till Wueller Woebergen, ett herrligt landskap, der det bruna theet vexer, och mottogs här med lifligt deltagande. På återvägen sökte en hop soldater, dertill uppbyggade af mandariner, att skjuta honom och hans ledsagare; hans fartyg kom emellan ett batteri och en gevärseld, dock träffade lyckligtvis ingen kula farligt. Denna händelse invecklade honom i stridigheter med landets regering, som icke kunde ursäka dessa lönmördiska afsigter. Emellertid fortgick det goda verket och en stor del böcker utdelades. Tillika hade Gützlaff påbörjat en ny öfversättning af bibeln på kinesiska äfvensom en biblisk historia, och undervist flera kineser, som kommo till honom. Han skref öfverhufvud på sex språk för pressen och förglömde derigenom nästan alldeles sitt modersmål. Hans dagsordning var enligt ett bref från Macao af 20 Nov. 1836 följande:

”Om morgonen från kl. 7—9 öfversätt-

ning af gamla testamentet på kinesiska — nu i arbete med Jeremia —, kl. $\frac{1}{2}$ 10—12 öfversättning af nya testamentet på Japanska med biträde af några infödde; kl. 12—1 kritisk öfversigt af det öfversatta; kl. 1—2 författande af någon kinesisk afhandling; kl. 2—5 kinesisk litteratur, utdelning af böcker, sjukbesök, skolväsen; kl. 6—10 öfversättning af gamla testamentet på kinesiska; kl. 11 tillsängdags brefskrifning etc. — Om Söndagen kl. 7—9 gamla testam. på kinesiska; kl. 10 till $\frac{1}{2}$ 11 kinesisk kyrka, kl. 12—1 Japansk gudstjänst, kl. 3—6 husbesök hos kineserna, kl. 6—7 kinesisk söndagsskola, kl. $\frac{1}{2}$ 8—9 engelsk predikan i hospitalet.

(Forts.)

Från Gatan.

Roman af förf. till "Saaledes forholder det sig".

Öfversättning från Danskan.

(Forts. fr. N:o 32.)

Men jag tänkte just på, vidblef han och tog hennes hand, jag tänkte just på — hvad du är skön i natt! Se denna fläta, som har gjort sig fri under det du sof, huru den vet att sno sig ned öfver din hals och gömma sig under morgon-klädnigen, som du något för hastigt tagit på dig; — O, det skadar icke. — Jag tänkte också på att begagna mig af din sömn — nej, jag ville ha väckt dig och frågat dig, om du åstundar, att jag skall blifva här, hvarest det är kallt & så —

Augusta hade hört på honom med nedslagen blick; men hennes bröst häfde sig starkt och hon skälde i hela kroppen, i det hon skyndande att afbryta honom, yttrade:

O, nej, gå in; skynda Er att allägga dessa våta kläder. Jag hade förut beslutat, att stå bittida upp i dag. Jag har så mycket att göra; och gick därför tidigt till sängs i går afton.

Men, nej, det var icke min menning att jaga dig upp. Följ med; hör du, jag befäller dig det. — Söta Augusta! kom, natten är lång. — — —

Men hon ref sig lös och sprang bort emot fönstret; här stannade hon, vände sig emot honom och närmade sig åter, men med hopknäpta händer och bedjande blick.

Skona mig, sade hon, i den mest bedjande ton. Mins blott, att Ni skonade mig den aftonen, jag första gången följde Er till ert hem, och då förstod jag knapt hvarför jag

fann Ert uppförande ädelmodigt. Men under den tid jag varit hos Er, har jag lärt mycket; hvad Ni sagt mig, har jag gömt och tänkt derpå om dagen, då jag varit ensam. Och är det likväl mycket, som jag icke förstått, ett är det dock, som jag vet med viss-het, och det är, att ni föraktar det fruntimer, som öfverlemnar sig till Er sinlighet. Kom i hog, jag är utstött och föraktad af verlden. Ni är den ende på jorden, för hvilken jag lefver; och — i morgon skulle Ni förakta mig.

Hon föll ned för hans fötter: han reste henne upp, i det han sade. Stå upp! för himlens skull; ty detta är den plats, som jag borde intaga, och hvarest jag skulle hafva varit, om jag icke fruktade det du skulle tro att vinet ännu talte genom mig. Aftorka dina tårar, kära Augusta, och tillgif mig, att jag framkallade dem.

Hon såg upp emot honom, och en innerlig glädje lyste fram ifrån hennes våta blick. Hon närmade sig honom, som om hon ville tacka honom, men han höll henne tillbaka, i det han sade:

I morgon — min kära! i morgon, när jag sofvit af mig ruset. Väck mig, då du hör, att vår gäst rör på sig. Han gick in, och hon sönk ned och gaf sina tårar fritt lopp. Ljuset brann med hög skare, och stred med dagbräckningen om herraväldet: Hon låg ännu i en knäfallande ställning, med hufvudet emellan soffputorne. Klockan slog 7 från det närliggande kyrktornet. Då reste hon sig med ett lätt hjerta, och ett gladt sinne, och började sina hussysslor.

V.

Here's to the charmer whose dimples we prize;
New to the maid who has none, sir:
Here's to the girl, with a pair of blue eyes;
And here's to the nympe with but one, Sir.

R. B. Sheridan.

Hyggligt var det att se, då kaptenen, iförd Wilhelms morgonrock, nästa morgon inträdde i dagligstugan och satte sig i rörelse öfver den mjuka mattan, för att intaga plats i den makliga lädstolen, tätt vid kakelugnen, hvarest brasans trefliga sprakande inbjöd till förtroligt samtal. Icke heller var det ointressant att förmärka de hjertliga handtryckningar och försäkningar om en behagligt tillbringad afton, hvilka af de två vännerna utvexlades, men allra märkvärdigast blef det dock, att iakttaga kaptensens förvåning, då Augusta i sin simpla svarta dräkt trädde in och med en ödmjuk men behaglig hälsning gick fram emot kaffebordet. Kaptenen for upp med fart och efter att hafva i starkaste ordalag försäkrat, att han intill detta ögonblick icke

vetat annat än att han var gäst hos en ungar-karl, begynte han att, under flerfaldige skrapningar med fötterne och likaså många ordsvall, försäkra om sin oändliga glädje, att få göra fruns personliga bekantskap, — att han blygdes öfver den oro, han tilläventyrs hade förorsakat och annat dylikt. Augustas förlägenhet kände inga gränser, och hon begagnade det första afbrott i kaptensens tal, för att hastigt begifva sig ur rummet. Wilhelm försökte nu att tvinga kaptenen ur sin villfarelse, genom att säga honom, det han icke var gift.

Men hvarför djefvalen sade ni mig icke strax, att det var er syster; nu har jag ju stått och prostituerat mig. —

Det är icke heller min syster; — ser ni, herr kaptén —

Hvad pocker, utbröt kaptenen, skulle det vara —? Ja jag har hört tales om något sådant förut; men en så vacker flicka och så belevad —

Kaptén Jespersen, afbröt Wilhelm honom allvarligt, jag vill hellre berätta er hela saken. Väl känner jag er endast från igår; men Ni har så helt och hållet utseendet af en man af ära, att jag icke vill betänka mig på att förtro er hennes historia, så mycket mer som jag behöfver ett förnuftigt råd, och den ende förtrolige vän jag har är Felix, hvilken är en förälskad galning, som icke kan råda sig sjelf.

Kaptenen råkade honom sin hand, och Wilhelm berättade honom nu, hvad vi allaredan känna; och kaptenen hörde på med ovanligt intresse, och afbröt honom någon gång endast för att yttra sitt deltagande eller sin indignation. (Forts.)

Industriutställning för 1851 i London.

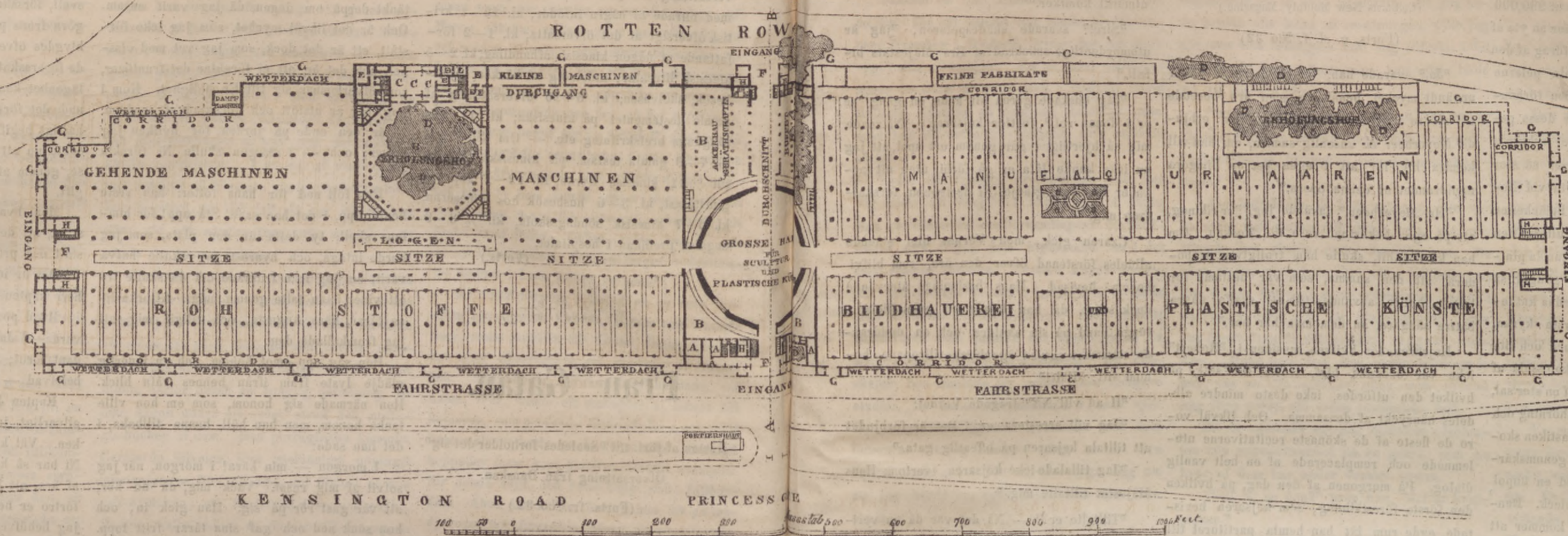
Likasom det stolta Albion i hvarje afseende älskar det kolossala, så uppstod ock der i sednare tiden den tanken att företaga en industriutställning för alla nationer, för hvilken prins Albert, drottningens af England gemål, skulle ställa sig i spetsen.

Den 3 Januari utfärdade drottning Victoria en kabinetsorder, i hvilken en allmän industriutställning för alla nationer blef utskrifven, vid hvilken priser och medaljer till ett värde af 20,000 £ sterl. skulle utdelas. Tillika utnämndes af drottningen icke blott hufvudkommissionen och dess sekreterare, utan jemväl en verkställande komité och en skattmästare, som icke allenast hade att tillse anordnandet af denna utställning, utan tillika uppgörandet med de särskilda auktoriteter, t. ex. med tullstaten — då införselstullen skall noteras och endast betalas för det som försäljes —, penningarnes förvaltning, bestämmandet af premiernas fördelning o. s. v.

Genom denne kungliga förordning erhöi hela tillställningen ett visst officiellt utseende; men så mycken sympati som företaget fann såväl i in- som utlandet, så felades det dock icke röster, hvilka gjorde den kungliga förordningen till föremål för en mycket sträng och nästan fiendligt sinnad kritik. Grundligast och häftigast var *Mechanics Magazine's* angrepp, till hvars område saken i alla fall egenligen hörde, mot denna förordning och dess bestämmelser. I främsta rummet anmärker författaren mot desamma, att konst — slöjdföreningarna icke har utfäst någon summa af 20,000 £ såsom premie, utan är denna summa sammanbragt af spekulanter, hvilka genom inköp af det utställda eller på annat sätt skulle godtgöras. I allmänhet tordar han regeringen, från hvars sida icke en styfver är att förvänta och dock icke tilldelat komitéa rättighet, att själf välja sine sekreterare. Hvad den utöfvande komité angår, så består denna, enligt författarens åsigt, af fyra "Ingen" och en "Nägon" — Stephen-son —; de fyra "Ingen" äro o- bekanta i den industriella världen och utan autoritet, och den ene "Nägon" gifver blott barnet namn, men är för mycket upptagen till att vidare deltaga i saken. Om prins Alberts kvalifikation i detta afseende vill författaren alls icke höra talas. H. K. H., säger han, har lofvat allt för kort tid och för litet med i världen, för att kunna hafva afslagt prof på någon i detta afseende högre kändedom. Prinsen är bekant för sin mildhet och nedlåtenhet, men dessa äro egenskaper, som, för en man i hans ställning, lättast gör honom till en lekball i ränksmidarens och egennyttiges händer.

Men oakadt alla dessa an-

A A A. Embetsmännens byrå. B B B. Trädgårdar. C C C. Rum för utställarne. D D D. Träd. E E E. Restaurationsrum. F F F. Förhalle. G G G. Utgångar. H H H. Räkningrum.

Grundritning af byggnaden för den stora industriutställningen i London.

Vy af byggnaden för den stora industriutställningen i London.

fall och spådomar går företaget sin lugna gång och understödes på det kraftigaste så väl från in- som utlandet. I London hafva herrar Munday infunnit sig som spekulanter, och icke allena förskjutur ofvannämnde 20,000 £ sterl. utan ville tillika uppföra utställningsbyggnaden, en sak, som redan med dem uppgjordes den 9 November förlidna året. Vidare göres insamlingar, för att sammanbringa de nödiga fonderna. Hvilket resultat dessa insamlingar har, torde bäst utrönas af följande uppgift:

Society for Encouragement of Arts etc. annocerade till insamling den 24 April, och hvarom *Athenæum* redogör för den första listan. Denna insamling inbragte icke mindre än 7149 £ 17 sh. 6 p. Prins Albert tecknade sig för 500 £, hertigen af Southerland, 200 £ o. s. v.

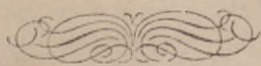
Hvad utställningslokalen angår, så har man dertill utsökt en plats, som kanske är den mest passande och bekväma i hela London, nemligen ett hörn af Hydepark, hvilket ganska litet besökes och liksom endast tjenar till genomgång. Det är en smal slätt, som ligger mellan Kensingtonroad och Rottenrow och till hvars midt en af ingångarne från parken stöter. Hela ytan är i detta ögonblick (13 Juli) en stor gräsplan, beväxt med några dusin större och mindre träd, af hvilka till och med de större ej behöfva borttagas.

För att ernå en passande plan för utställningsbyggnaden, inrättades ett slags konkurrens, i det större planer utdelades med grundritning af den utsedda parkdelen på nedra delen, och för att på öfra delen af konkurrenterna diföra en föreslående skizz. Af 195 inländska och 38 utländska valdes den, som vår illustration utvisar.

Planen är storartad, kolossal, ty det byggda rummet har en längd af 2,200 fot och en bredd af 450 fot, således en yta af 990,000 qv. fot. Peterskyrkan i Rom betäcker en yta af 199,926 qv. fot och rymmer, efter afdrag af den plats, som murarne och de kolossala pelarne intaga, ändock 29000 människor, den förhandenvarande utställningsbyggnad har dessa pelare- och murmassor blott i ett mycket inskränkt förhållande och är nästan 5 gånger så stor som Peterskyrkan. Slottet Caserta vid Neapel, ett af de största i världen, betäcker en yta af 410,480 qv. fot, altså icke fullt hälften af den till utställningsbyggnaden bestämda platsen. Denna byggnad blifver fem gånger så lång och dubbelt så bred som den forna kathedralkyrkan i York, Englands största kyrka. Sådana uppgifter kunna bättre än ord och ritning gifva ett begrepp om det kolossala af denna byggnad. Midten intages af en stor sal, hvilken bildar en regelmässig sextonhörning och i hvilken skulpturer och verk i plastiken skola uppställas. Denna sal har en genomskärning af 200 fot och betäcker med en kupol, hvars jerngallerverk täckas med bleck. Denna kupol, hvars höjd är 100 fot, kommer att blifva den största i världen, ty Paulskyrkans i London är blott 112 fot, Peterskyrkans i Rom 139 fot och Pantheons i Rom blott 153 fot i genomskärning. Salens hufvudmur blifver 60 fot hög af tegelsten, liksom öfverhufvud hela byggnaden bygges massigt. Det långt tramspringande taket erbjuder i elakt väder till och med en promedad rundt omkring byggnaden. Indelningen af platserna synes af den plan, som illustrationen utvisar, och man skall äfven deraf se, att ett serskildt rum är bestämdt för en mycket stor ångmaskin, hvarifrån transmissioner föras till utställningsrummen, och hvarigenom de insända maskinerna kunna samt och synnerligen sättas i rörelse.

För öfrigt göras i alla den bildade världens trakter så omfattande förberedelser, att de mest olika industrigrenar komma att behörigen förete sig på denna storartade utställning. I de flesta tyska stater hafva komiteer bildat sig, och nästan öfverallt i Österrike, Preussen, Sachsen, Bajern o. s. v. vill regeringen taga bestyret om hand och icke allena utvälja insändarna, utan och, der det är nödigt, understödja med råd och dåd. Till och med i Bombay gör man förberedelser och från Indien komma sidentyger och damast, träsniderier, elfenbensarbeten, skurna stenar, guld och silfverarbete och alla slags vapen att insändas.

Moskau.

(Colburns New Monthly Magazine.)

(Forts. o. sl. f. N:o 32)

”Ja,” svarade han, ”vi hafva redan härför använt mycket penningar, men äro beredde till större utgifter; vi hafva nemligen erbjudit Meyerbeer en anseelig summa, om han vill komma hit, för att i egen person dirigera uppförandet af denna opera.”

”Hr. Meyerbeer,” invände jag, ”är rik nog, att på egen bekostnad resa till Moskau. Om han komme hit, skulle han troligtvis proponera, att den summa, som var bestämd för honom, hellre användes till att skaffa några bättre sångare, än dem man här har.”

Kejsaren, för hvilka musiken i ”Robert” icke var obekant, blef, trots det sätt, på hvilket den utfördes, icke desto mindre alldeles hänryckt af densamma. Och likväl voro de flesta af de skönaste recitativerne utlemnade och replacerade af en helt vanlig dialog. På morgonen af den dag, på hvilken den första föreställning, som kejsaren bevisade, egde rum, lät han hemta partituret till operan. Han studerade det med stor uppmärksamhet, och en eller två dagar derefter uppförde han den i sista akten förekommande sköna trio, som han förklarade vara en af de skönaste kompositioner han hade hört.

Den andra theatern i Moskau har man upplåtit åt franska skådespelare; denna theater är temligen rymlig, men ytterst dåligt upplyst, och likväl är här samlingsplatsen för allt hvad Moskau äger af förnämt och bildadt.

I St. Petersburg, såväl som i Moskau, föredragor man franska theatern framför de stora nationaltheatrarna, och Czaren sjelf besöker dem tidt och ofta. Den franska truppen led för några år sedan en stor förlust genom Mlle Bras's död. Denna dame hade förut varit anställd vid vaudevillen i Paris och var, enligt ryktet, hedrad med kejsar Nikolai särdeles gunst och bevågenhet. En komiker vid namn Vernet, som är St. Petersburgs älskling, har ganska ofta äfven erhållit smickrande bevis på kejsarens tillfredsställelse.

En dag då kejsaren, endast åtföljd af sin bror, storfursten Michael, spatserade genom St. Petersburgs gator, gick Vernet tillfälligtvis förbi. Czaren hade aftonen förut sett honom i en ny roll och mycket glad sig åt hans förträffliga spel; han ropade derföre på honom, och sade:

”Vernet! jag måste komplimentera er för ert spel i gårafton. Ni bevisade er vara en utmärkt komiker.”

”Sire!” svarade skådespelaren, ”jag är utomordentligt smickrad af Ers Majestäts bifall.”

”Jag önskade gerna att ännu en gång se er i denna rol,” fortfor kejsaren. ”Ni roade mig så hjertligt i går genom ert spel, att jag nu icke kunde låta er gå förbi, utan att tacka er för den glädje, Ni derigenom förskaffade mig.”

Czaren gick, men Vernet blef stående alldeles förstendad öfver den ära, som blifvit honom bevisad. Hans besinning återvände dock snart, då han kände en polisofficiants tunga hand på sin skuldra och en dundrande stämma i samma ögonblick tillropade honom sitt: ”Halt!”

”H ad vill Ni?” frågade Vernet.

”Jag vill arresteras er. Det är förbjudet att tilltala kejsaren på offentlig gata.”

”Jag tillalade icke kejsaren, tvertom: Hans Majestät tilltalade mig.”

”Tilltalade er? — Nå det var då en veritabel lögn. Ni herrar fransmän tron att Ni kunna tillåta er allt möjligt. Ni är min fånge — marsch utan motstånd!”

Trots de allvarligaste föreställningar blef Vernet förd i 24 timmars arrest.

Nästa afton spelade Vernet åter i ofvannämde nya rol och kejsaren applauderade med ännu större värma. Då kejsaren efter spektaklets slut lemnade sin loge, såg han en man, som skenbarligen väntade på honom. Han kände strax Vernet. ”Ah! Vernet!” utropade kejsaren, ”jag är lika nöjd med er i afton, som förra gången ni spelade i detta stycke.”

”Jag tackar Ers Majestät innerligt för Ers Maj:ts nådiga öfverseende, men jag måste på samma gång aldrunderdånigast bedja Ers Majestät att icke oftare uppehålla mig på gatan, för att beära mig med Ert bifall.”

”Hvarför icke?”

”Emedan Ers Maj:ts nådiga nedlåtenhet kostar mig 24 timmars fängelse. Jag blef arresterad och falskeligen anklagad för att hafva tilltalad Ers Majestät.”

”Det gör mig mycket ondt att höra sådant, Vernet! men jag skall närmare undersöka saken.”

Tidigt morgonen derpå fick Vernet ett besök af polis-officianten som mycket ödmjukt bad om förlåtelse för sin förseelse. Man hade antydtt honom, att han icke åter kunde tillträda sin befattning, om icke den skådespe-

lare, som orättvist hade varit innespärriad, antog hans ursäkter.

Oaktadt en viss klass af adeln gör allt möjligt för att hämma och hindra civilisationens framsteg i Rysland, bryter den sig dock väg i alla riktningar. En af dess verksamaste apostlar är guvernören i Moskau, Furst Gallizin. Han är en lång och kraftfull man, samt har ett ovanligt sjäfullt och snillrikt ansigte.

Under den franska revolutionen höll han sig under ett föregifvet namn dold i Paris. Han bevistade nationalförsamlingens förhandlingar och följde dess åtgöranden med det mest spända intresse. Fursten kände hvarje sak och hvarje person i hela Paris — ända från Mirabeau till Robespierre. Han älskade litteraturen med passion och hörde gerna La Harpes och Deliles föreläsningar. De kunskaper, han samlade sig genom sina tidigare studier, bo ännu oförminskade i hans själ. Han är så förtrolig med Frankrike och dess litteratur, att jag mången gång under våra samtal hade svårt för att öfvertyga mig om att jag hörde en rysk bojar, 800 mil från Paris.

Moskau är nu en vida skönare stad, än hon var före branden. Ty många kvarter, som hindrat stadens förskönande, blefvo tillintetgjorda af elden och prunka nu med de skönaste byggnader. En af kejsaren, på guvernörens föreställningar, utfärdad kejsarlig ukas befaller, att egarne af sådana hus, som blifva ödelagda och förfalla, skola uppbygga dem igen af sten. Det är en ytterst helse-sam förordning till förekommande af de fordom så ofta påkommande eldsvådorne. Moskau eger många sköna minnesmärken och offentliga byggnader, samt flere salar, till vilka, i anssende till deras storlek, knappast finnes något motsvarande i det öfriga Europa. I en af dessa salar, som har ett utmärkt vackert loft och som uppvärms genom kakelugnar, inspicerar kejsaren mången gång en kår af 2000 man, till en del kavalleri, och dessa hafva rum nog att utföra sina manövrer.

Universitetet i Moskau med sitt bibliothek, sina muséer och nyligen tillfogade nya byggnader, utgör en af de märkvärdigaste lärda anstalter i Europa. Men den byggnad, som mest bär pregeln af civilisationens framsteg i Moskau är — fängelset. Penitens-systemet är försöksvis infördt der. I de yttre rummen af straffanstalten är en förträfflig inrättad skola; likaledes är der ett sjukhus. — Den som uppför sig väl, behandlas, till belöning, ganska mildt; men ensamt fängelse dikteras med yttersta stränghet för förstockade

brottslingar. Guvernören i Moskau var så artig att låta mig få bese fängelset, beledsagad utaf en af hans adjutanter. Då jag hade besökt alla delar af inrättningen, ville jag gå; men min ledsagare höll mig tillbaka i det han visade mig tvänne män, som just höllo på att gå in i fängelset.

"Ser ni dessa män?" sade han, "det är våra skarprättare; det är dessa båda, som utdela knutstraffet, hvilket ni säkerligen hört omtalas."

Jag betraktade de båda männen. De voro stora och starka och deras hela utseende liknade den simpla ryska bondklassens. De bära stöflar utanpå mycket vida klädesbyxor; den öfriga delen af deras klädedrägt består i en randig blus och ett slags kjortel, som var öppen framtill och betäckte rygg och skuldror. Hvad som hos dem mest misshagade mig, var en viss sjelfkär mine, som tycktes mig föga passa till deras barbariska kall.

Då de närmade sig oss, hänledde adjutanten min uppmärksamhet på en paket, som en hvar af dem bar under venstra armen.

"Vill Ni se den?" sade han, "det är knutpiskan."

Jag kunde blott svara med ett enstafvigt: ja!

Adjutanten sade några ryska ord till skarprättaren, som efter att vördnadsfullt hafva bugat sig för mig, gick bort till ett bord och öppnade paketerna. Knutpiskan består i ett kort och starkt skaff af läder, vid hvars ända är ett spänne, vid hvilket ett visst antal läderremmar fästas; af dessa begagnar man en till hvarje slag, förbrytaren erhåller. Jag bad skarprättaren gifva väggen några slag med samma styrka, som användes vid brottslingarnes afstraffning. De aftogo sina mössor och kjortlar, och sedan de omsorgsfullt fastgjort läderremmen vid det omnämnda spännet och samlat all sin styrka, slogo de med sådan kraft mot muren, att den hårda gipson styckevis föll till jorden. Jag ryste vid den tanken att sådana slag skulle tilldelas en mensklig varelse.

"Det är nog!" ropade jag.

"Det är i sanning ett förfärligt straff," anmärkte min artige ledsagare; "men det användes blott på de värsta förbrytare och det är stor tvifvel underkastadt, huruvida dödsstraffet borde föredragas."

Tjugo slag är det största antal någon erhåller och det är högst troligt, att det är det yttersta, den menskliga naturen kan uthålla.

Oaktadt klimatet om vintern är ovanligt kallt i Moskau, är det dock vida att föredragas framför St. Petersburgs. Under det jag

uppehöll mig i Moskau var himlen ständigt klar och blå och den kalla luften ren och stärkande. I St. Petersburg deremot är luften tjock och dimmig, och dunsterna, som tyckas sväfva öfver palatserna, vittna oupphörligt om den träskbotten, på hvilken alla dessa herrliga byggnaders grundlag hvilat.

Den renare luften gör folket i Moskau lifligare och friskare än den petersburgska befolkningen, och de försigtighetsmått, som tagas för att skydda sig för vintrens stränghet äro af en sådan art, att man kunde frösta till att tro, det den så mycket fruktade kölden blott existerar på gatorna. Vid inträdandet i Moskau, midt om vintern, studsar främlingen vid att se alla damerna sommarklädda. Theatern är behagligt uppvärmd, och sedan damerna blifvit befriade från sina kappor och pelsar, framträda de uti långt lättare och luftigare klädningar, än man vanligen begagnar i mycket varmare trakter om sommaren.

En moskovitisk dame af stånd, som i sin vagn föres från det ena varma stället till det andra, ser endast kölden genom dubbelfönsterna. En händelse, som tilldrog sig under mitt vistande i Ryssland, gaf dock en del af den Moskovitiska adeln tillfälle att lära känna sitt eget klimats stränghet. Guvernören gaf en stor bal och damerna lemnade sina pelsar i försalen, sedan vagnar och betjenter voro bortsända med den befallning att icke komma igen förr än följande morgon. Emedertid kom elden lös i ett nästgränsande hus, lågorna grepo hastigt omkring sig och nådde snart nog äfven Guvernörens palats. Byggnaden hotades med tillintetgörande och sällskapet ansåg det för nödvändigt att flykta.

På torget utanför palatset voro en stor del damer utsatta för en köld, som icke var mindre sträng än den som tillintetgjorde franska arméen. Att sända bud efter vagnar hade dröjt för länge. Några af sällskapet flyktade in i ett närbeläget vakthus, men detta kunde endast rymma några få.

Hvilka obehagliga foljder, som skulle uppkomma af denna hastiga förflyttning från dansen och balsalen uti den förfärliga kölden, är lätt att inse, isynnerhet för den, som bemärkt den ovanligt fina kroppsbyggnad och de luxuriösa vanor, som utmärka de ryska damerna af högre stånd. I detta hänseende stå kvinnorna i en skärande motsats till männen, vilka i allmänhet äro stora, kraftfulla och verk-samma.

Verlust.

Gedicht von Emil Reiniger, in Musik gesetzt von
C. E. Reifiger.

Allegro. Frisch und kräftig.

TENORE I. *f* Es ging ein Zopf ver-lo-ren, ein wohl-ge-pfleg-ter Zopf, wer

TENORE II. *f* Was soll dem Tur-ner ni-ken die un-ge-wohn-te Last? Er

3. Die Män-ner-g'langver-ei-ne, der Lie-ber-tä-seln Brauch, sie

BASSO I. *f* Was thut mit sol-chem Schwanze der Sän-ger fro-he Schaar? Er

5. Und ist der Zopf ver-schun-den, ver-lo-ren vom Ge-nick, wem

BASSO II. *f*

1. hat ihn ab-ge-scho-ren von des Phi-li-ster's Kopf? ge-wiß, ge-wiß die Wo-li-zei, die schiebt es auf die Tur-ne-

2. müßt sie denn be-si-ken als ei-ne Klet-ter-mast! Doch um, und um wo-bin ihr seht, kein Zopf auf ei-nem Turn-platz

3. sind nicht bloß zum Schei-ne, der Ad-pse Fein-de auch. Da-rum nur frei-sig nach-ge-spürt, ob dort was zur Ent-de-ckung

4. stellt nicht si-ne gan-ze, nicht hal-be No-te dar. Giebt Stim-me nicht, wo sie ge-bricht, und zum Tak-tir-stock paßt er

5. bringt, der ihn ge-sun-den, wem bringt er ihn zu-rück? Drum zeig' es an im Wo-chen-blatt, wer sei-nen Zopf ver-lo-ren

1. rei! *mf* ja, ja, ja, ja *ff* die schiebt es auf die Tur-ne-rei! --

2. steht, *mf* ja, ja, ja, ja *ff* kein Zopf auf ei-nem Turn-platz steht! --

3. führt, *mf* ja, ja, ja, ja *ff* ob dort was zur Ent-de-ckung führt! --

4. nicht, *mf* ja, ja, ja, ja *ff* und zum Tak-tir-stock paßt er nicht! --

5. hat, *mf* ja, ja, ja, ja *ff* wer sei-nen Zopf ver-lo-ren hat! --